

Michal Žižlavský:

„Doba vyžaduje
jasná stanoviska
a silnou komoru“

V aktuálním rozhovoru s **Michalem Žižlavským**, advokátem, insolvenčním správcem, členem představenstva České advokátní komory a členem Legislativní rady vlády se dozvíte vše o aktuálním stavu v oboru insolvencí a restrukturalizací, změnách, které přinesla poslední novela insolvenčního zákona, posilující kontrolní činnosti ze strany Ministerstva spravedlnosti či o tom, jaké důvody jej vedly k tomu, že letos na podzim bude na sněmu obhajovat svůj mandát člena představenstva. Justice má podle jeho přesvědčení efektivně sloužit občanům a korporacím a aby to bylo možné, musí respektovat fair proces a roli advokátů v něm.

Insolvence v roce 2017, jak bys popsal situaci v oblasti legislativy?

Jestli chceš znát hit roku 2017, tak je to otázka, zda má insolvenční právo trestat podnikatele za neúspěch v podnikání nebo jim má nabízet druhou šanci. To je teď aktuální nejen u nás, ale i v evropském kontextu. Prudce narůstá počet evropských insolvenčních řízení, kdy má dlužník nejen tuzemské, ale i zahraniční věřitele, nebo má majetek na území jiného státu. U středních a velkých podniků je to běžné. Insolvenční právo začíná akcentovat sanační způsoby řešení úpadku. Je znát silný zájem na záchraně insolventních podniků. Nové nařízení, které platí od poloviny letošního roku, nově dopadá nejen na konkurs, ale i na reorganizaci. Máme tu také návrh směrnice o řešení platební neschopnosti firem, který podporuje restrukturalizaci malých a středních podniků. Hitem sezóny je prostě to, že podnikatelé mají dostávat druhou šanci. Česká úprava tomu jde naproti novelou insolvenčního zákona. Ta přepisuje legální definici insolvence a vytváří negativní domněnku úpadku. Firmy se budou moci nově ubránit věřitelskému insolvenčnímu návrhu, když osvědčí, že jejich splatné závazky nepřevyšují disponibilní zdroje o více než deset procent.

Jak vlastně hodnotíš aktuální novelu insolvenčního zákona?

Předně si myslím, že se insolvenční zákon novelizuje příliš často a zbrkle. To je ostatně i případ zmíněné negativní do-

mněnky úpadku. Ta má svůj vzor v německých účetních standardech. Standardy ale nejsou zákon a hlavně Německo není Česká republika. Němci jsou zvyklí pravidla dodržovat, Češi jsou zvyklí je obcházet. Největší problém českého insolvenčního práva představují opožděné insolvenční návrhy. Opožďují se v řádu let. Většina firem, které prochází insolvenčním řízením, už nemá žádný majetek. Připomíná to situaci, kdy otevřeš kurník a zjistíš, že tu před tebou byla lasička. Takže se obávám, že formálně dobrý nápad bude v praxi zneužit. Bude docházet k dalšímu vyvádění majetku z firem v době, kdy měly svou situaci dávno řešit pod kontrolou věřitelů. Tak zásadní změna, která mění definici úpadku, na které je vybudováno české insolvenční právo, navíc neprošla standardním legislativním procesem. Nezhledňuje všechny relevantní připomínky. Dostala se do novely až v rámci druhého čtení v poslanecké sněmovně. To je ta zbrkllost, která brzy vyvolá potřebu další novely.

Mění novela nějak pravidla vymáhání dluhů a správy korporací?

Ano, a v řadě směrů. Zmíním jen některé z nich. Věřitelé musí například při podání insolvenčního návrhu nově dokládat svou pohledávku potvrzením auditora, znalce nebo daňového poradce. V některých případech musejí prokazovat, kdo skutečně ovládá jejich korporaci. Koncernová věřitelé ztrácejí možnost ovlivnit, co se stane s dlužníkem z jejich skupiny, konkrétně zda skončí v konkursu nebo se bude

moci reorganizovat. Dosavadní možnost záchranu ve skupině se nahrazuje konceptem koncernového únosu. Vychází se z představy, že koncernová věřitelé unášejí svými hlasy řízení ostatním věřitelům. Jde to tak trochu proti evropskému trendu záchranu insolventních podniků. Představ si, že mateřská společnost poskytne dceřině společnosti úvěr nebo jinou podporu, když ji už nechce financovat banka. Je rozumné trestat ji za to tím, že ztratí hlas odpovídající výši pohledávky? Když se podaří zachovat hodnotu běžícího podniku, mohou z toho přece profitovat i další věřitelé. Tím samozřejmě neříkám, že koncernová věřitelé mohou hlasovat s nějakými fiktivními pohledávkami. To se ale řeší jinak. V každém případě, když to sečtu a podtrhnu, o dalším osudu firmy budou nadále rozhodovat jen věřitelé, kteří nemají vztah k dlužníkovi. Doběhly stopky pro poslední reorganizace, založené na konceptu podpory ve skupině. Přitom se řada z nich docela podařila.

Považuješ za podstatné ještě některé další změny?

Je jich skutečně celá řada a některé jdou dobrým směrem. Novela například řeší problém takzvané insolvenční turistiky. Jde o situaci, kdy dlužník změnil své sídlo krátce před zahájením insolvenčního řízení a přesune se do příslušnosti jiného soudu. Může mu jít o to, aby zmaťl věřitele, kteří si nevšimnou soudního řízení v jiném kraji a zmeškají lhůtu pro přihlášení pohledávky. Bývají za tím ale i jiné důvody, například přátelské vztahy na někte-

rém soudě. Novela takovou turistiku ztěžuje tím, že se nadále nepřihlíží ke změně sídla, ke které dojde v posledních šesti měsících před zahájením insolvenčního řízení. Novela také dále ztěžuje šikanózní insolvenční návrhy, které podávají podnikatelé na své konkurenty, aby je poškodili v soutěži o zakázky. Stává se, že podávají návrhy záměrně u nepřislušných soudů. Trvá pak řadu měsíců, než se návrh dostane k příslušnému soudu, který o něm rozhoduje. Oznámení o tom, že je firma v insolvenční, přitom visí celou tu dobu v insolvenčním rejstříku. Novela to řeší tím, že bezdůvodný návrh může odmítnout kterýkoli soud, a to bez zveřejnění jména firmy v insolvenčním rejstříku. Pokuta za šikanózní návrh se navíc zvyšuje z padesáti tisíc na půl milionu korun. Změny se týkají i insolvenčních správců. Praxe zaznamenala problémy s jejich účelovými výměnami. Stávalo se, že majoritní věřitel, kterému správce popřel pohledávku, jej za to odvolal a dosadil do řízení jiného správce, který mu pohledávku uznal. Novela to řeší tím, že odvolaný správce v takovém případě dokončí agendu popřené pohledávky a povede všechny související spory.

Jsi první správce v republice, který získal zvláštní povolení na řešení úpadku velkých korporací. Teď se osobně účastníš největšího probíhajícího insolvenčního řízení v zemi – restrukturalizace společnosti OKD. Stál jsi u řady velkých insolvencí. Když si promítneš historii těchto řízení, můžeš říci, proč se tak málo daří využívat restrukturalizace v praxi?

Nerad bych hovořil o dosud neskončeném řízení OKD. Na základě dosavadních zkušeností ale mohu říci, že v praxi asi nejlépe funguje model přenesené reorganizace. Jde vlastně o specifickou M&A transakci, ve které se změní vlastník korporace. Starý vlastník přenesou svou vlastnickou pozici na nového nabyvatele, nejlépe strategického investora. Proto ten název přenesená reorganizace. Investor se stane novým akcionářem a vstoupí do kapitálové struktury korporace. S firmou jako takovou se děje vlastně to samé, co známe u fyzických osob v oddlužení. Odpustí se jí zákonným způsobem část dluhů. Probíhá to tak, že dlužník v reorganizačním plánu nabídne věřitelům určité procento uspo-

kojení jejich pohledávek, zpravidla z peněz, které dodá investor. Pokud věřitelé nabídku přijmou, zbytek závazků zaniká. Korporace prochází očistnou lázní a nového vlastníka nezatěžuje starý dluh. To umožňuje restart a nový začátek.

Podařilo se ti už něco takového?

Podařila se nám celá řada přenesených reorganizací. Pro ilustraci uvedu jednu starší věc, která už na rozdíl od OKD skončila. Šlo o menší podnik Sametex, který měl v roce 2010 záporný vlastní kapitál. V roce 2012 bylo zahájeno insolvenční řízení. K případu jsme se dostali tak, že naši společnost prosadili jako insolvenčního správce věřitelé. Naším cílem bylo uskutečnit transakci, která by umožnila společnosti přežít. Sametex vyráběl samet. Podařilo se nám identifikovat zájem italské rodiny Marzotto, která má textilky po celé Evropě. Navázali jsme s nimi jednání. Po náročném přípravném a realizačním fázi se nám nakonec podařilo uskutečnit přenesenou reorganizaci. Firma ze skupiny rodiny Marzotto vstoupila do kapitálové struktury Sametexu a navýšila základní kapitál o 200 milionů korun. Šlo o jediný případ v České republice, kde se nakonec podařilo uspokojit v plně výši pohledávky všech věřitelů. Takže se musím pochlubit. Podařil se nám takový malý zázrak. Pokud tě zajímají podrobnosti, můžeš si případ vyhledat ve veřejném insolvenčním rejstříku.

Kdo a co ovlivňuje úspěch restrukturalizace?

Je to celá řada faktorů a osob. Působí zde externí faktory, zejména trh a regulátor. Pak zde jsou hlavní hráči hry o aktiva korporace, vlastníci korporace, tedy akcionáři nebo společníci, věřitelé a investoři. Další skupinu tvoří administrátoři procesu: manažeři korporací, insolvenční správci, soudci, advokáti a státní zástupci. A jsou zde ještě odbory. Je toho skutečně hodně, co ovlivňuje úspěch restrukturalizace.

Stojí to za to?

Málokdo si uvědomuje, že pro fungování ekonomiky, pro životní úroveň nás všech, je čím dál důležitější, jestli najdeme využití pro aktiva insolventních korpora-

cí. Už tu nejsou korporace typu Ford, které přežily generace. Čas běží rychleji. Firmy vznikají a zanikají často v řádu let. Vzniká otázka: Co s jejich aktivy? Když je budeme systematicky likvidovat, vyvoláme dominové dopady do ekonomiky. Budeme snižovat zaměstnanost v regionech, zvyšovat míru druhotné platební neschopnosti a snižovat příjmy státního rozpočtu. Když to sečtu a podtrhnu, vychází z toho silné důvody pro sanaci firm. Ale v praxi převažují likvidační konkursy. Přitom tam, kde se podaří sanační řešení, mohou podle statistik získat nezajištění věřitelé ze svých pohledávek až sedmkrát více než v likvidačním konkursu: místo 3% až 21% a zajištění věřitelé až třikrát více: místo 25% až 75%. Můžeš namítnout, že ta čísla nejsou přesná a já netvrdím, že přesná jsou. Ale jakýsi trend tu znát je. Pro věřitele je zkrátka v řadě případů výhodnější reorganizace než konkurs. Platí to dvojnásob pro obchodní věřitele, kterým kromě částečné úhrady pohledávek zůstává naživu partner, kterému dál dodávají své produkty anebo s ním jinak obchodují. Ale nejde jen o věřitele. Sanační řešení ekonomice celkově pomáhají a likvidační jí škodí. To, čemu říkám druhá generace insolvenčního práva, pracuje s konceptem celospolečensky šetrných sanačních řešení. Máme už právní úpravu, která to umožňuje. Je zde ale řada faktorů, pro které ji zatím nedokážeme uchopit.

Můžeš trochu přiblížit ty externí faktory?

Pro trh je zásadní ekonomická logika. Když korporace nemá produkt, který někdo kupuje, taková logika chybí. Když se pak manažeři snaží udržet podnik v chodu, hrají jen jakési divadlo. Případy korporací, které stojí za záchranu, mají společné to, že je zde o co hrát. Že je zde zkrátka nějaký obchodovatelný produkt. Tím produktem ale nemusí být jen výrobek. V jedné naší kauze, kde jsme zastupovali bankovního věřitele, šlo například o letecký opravárenský podnik. Měli jsme zde někoho, kdo chtěl opravovat letadla, měl na to odborníky, licence, hangáry a vybavení. Na druhé straně jsme měli letecké společnosti, které vlastnily letadla, která potřebují pravidelné opravy a údržbu. Bez těchto faktorů by záchrana podniku nedávala smysl.

Co ten regulátor, kterého jsi zmínil?

Ano, kromě trhu je významným externím faktorem regulátor. Tím je na půdě insolvenčního práva ministerstvo spravedlnosti. Pro záchranu insolventního podniku je mimořádně důležitý dlouhodobě stabilní právní rámec transakcí, které se odbývají v rámci insolvenčního procesu. Už jsem zmínil, že podle dosavadní úpravy byla možná záchrana korporace ve skupině. Bylo možné, aby jeden člen koncernu podpořil jiného člena koncernu. Novela insolvenčního zákona pohlíží na tuto situaci jinak a považuje ji za zakázaný koncernový únos. Úhel pohledu na stejný typ transakce se mění o 180 stupňů. Považuji za velmi nešťastné, že se právní úprava po pár letech mění tak zásadním způsobem, z černé na bílou. V právu a v ekonomickém chování působí setrvačnost. Podnikatelé nemusí změny včas zaznamenat. Nejhorší je, když se právní úprava mění tak rychle, že jí nikdo nerozumí a vše se řeší prostředky trestního práva. To představuje pro korporace smrtící koktejl. Platí paradox, že i horší a méně domyšlená, avšak stabilní právní úprava, je lepší než stále nová a nová, byť by ji tvořily nejlepší právnícké mozky.

A co ty interní faktory?

Zde se objevuje celá řada problémů, které přivodí v konečném důsledku korporaci smrt. Zmíním alespoň některé. U manažerů selhává jejich odbornost i morální integrita. Už se s tím průměrem opakuji, ale přijde mi výstižný. Víš, jak definuje insolvenční proces americký komik Adams? Podle něj je to situace, kdy dlužník vše, co má, přemístí do kapes od kalhot a svůj kabát odevzdá věřitelům. Bohužel jsme velmi často svědky něčeho podobného. S tím souvisí to, že se úpadek korporací řeší velmi pozdě, zhruba o dva roky později, než by měl. Manažeri podléhají tlaku vlastníků a využívají čas do zahájení insolvenčního řízení k vyvádění majetku. Pro to, aby podnik přežil insolvenční, je přitom zásadní dohoda dlužníka s věřiteli, kteří výrazně ovlivňují insolvenční proces. Zjistí-li věřitelé, že si vlastníci za pomoci manažerů přemísťují majetek do kapes předtím, než svůj „kabát“ odevzdá věřitelům, vše končí na absenci vzájemné důvěry. Abych ale nehovořil jen o dlužnících, věřitelé mohou zase upřednostňovat likvidační řeše-

ní, které je rychlejší. To se týká zejména zajištěných věřitelů. Likvidační konkurs ovšem vyvolává všechny již zmíněné negativní společenské dopady. Kromě dlužníka a věřitelů jsou důležitými hráči v insolvenčním řízení investoři. Těch není zatím mnoho, zejména pokud jde o investice do méně významných korporací. Většinou jde o takzvané supí investory. To jsou ti, kteří se vznášejí jako sup nad korporací, která má potíže, s cílem zaútočit na ni, když je nejvíce oslabena a vyklovnout jí pomyslné srdce z těla. Tím srdcem může být například nová výrobní linka. Neodsuzuji je za to. Mají pro trh přídavnou hodnotu, stejně jako ji mají opravdoví supi v přírodě. Výhodou ale je, když se objeví strategický investor, který přináší kromě čerstvých peněz i know-how nebo začlenění do nadnárodní struktury, jako tomu bylo v Sametexu. A za administrátory procesu zmíním alespoň insolvenční správce. Ti jsou specifickými manažery. Podle typu procesu na ně můžeme pohlížet buď jako na procesní nebo krizové

manažery na dobu určitou, na dobu trvání insolvenčního procesu. Osobnost insolvenčního správce ovlivní zásadně to, zda podnik přežije. Čas běží v insolvenční rychleji než v běžném životě. Nelze se učit za pochodu. Proto jsou u insolvenčních správců důležité praktické zkušenosti. Je to jako v medicíně, kde si medik nemůže vyzkoušet na pacientovi, zda zvládne operaci mozku.

Když jsme u těch správců, tak ministerstvo spravedlnosti zpřísnilo v posledních měsících dohled a začalo být aktivní. Jak nahlížíš na poslední kroky ministerstva ve vztahu k insolvenčním?

To je velké téma. Ministerstvo odvedlo kus dobré práce. Vadí mi ale jeho hlavní akcent na trestání. Tím se řeší problém na konci, ne na začátku. Uvedu příklad. Ministerstvo vydalo metodiku trestání insolvenčních správců, která obsahuje jakýsi sazebník sankcí. Používá termín pach-

tel a působí dojmem Chammurapiho zákoníku. Norma přichází v době velkých změn právní úpravy, které nebyly dostatečně komunikovány. Není nastaven žádný vzdělávací systém. Závazný výklad nových pravidel se teprve tvoří. Obávám se možnosti selektivního zneužití metodiky. Kontrolní orgán si pachatele snadno vytáhne z celkové množiny insolvenčních správců jako králíka z klobouku. Hlavně si ale myslím, že samo trestání nezlepšuje právní prostředí. Historicky to ukázala velká francouzská revoluce. Ukazují to praktiky totalitních režimů.

Čím tedy podle tebe může ministerstvo zlepšit fungování insolvenční?

Jak jsem již zmínil, hlavními hráči hry s názvem insolvenční řízení jsou dlužníci, věřitelé a investoři. Insolvenční proces má sloužit efektivnímu upřádání jejich poměrů. Za to, že hra funguje, odpovídají nejen insolvenční správci, ale i ministři spravedlnosti, předsedové soudů, insolvenční soudci a také státní zástupci nebo advokáti. Můžeš tvrdě trestat ministerské úředníky za to, že připraví vyhlášku, která posune právní rámec hry do prosto-

ru mimo zákon, a musí ji zrušit Ústavní soud. Můžeš trestat předsedy soudů za to, že porušují stanovená pravidla pro přidělování věcí jednotlivým soudcům nebo insolvenčním správcům. Můžeš trestat insolvenční soudce za průtahy v řízení a insolvenční správce za to, že si špatně označí provozovnu. Slovy Karla Kryla pak ale máš na korouhvi státu emblém s gilotinou a v zemi vládne Veličenstvo kat. Trestání představuje negativní motivaci pro chování administrátorů insolvenčních procesů. Já věřím v pozitivní motivy. Věřím v přehledné a stabilní právní prostředí, kvalitní vzdělávací procesy a vytváření materiálních předpokladů pro výkon náročných právnických profesí. Na to se má ministerstvo soustředit, chce-li přispět k racionálnímu řešení dluhů. Položím ti jednu otázku: Pracuješ raději pod hrozbou trestu, nebo když tě práce baví a pohání tě profesní hrdost a čest?

Jsi primárně advokátem, členem představenstva České advokátní komory a letošek je volebním rokem, kdy bude v září v čtyřech letech sněm. Předpokládám, že budeš obhajovat svůj mandát člena představenstva. Co bude Tvým volebním tématem?

Ano. Máš jako vždy správné informace. Skutečně budu kandidovat. V mém rozhodování hrálo roli to, že si myslím, že jsem dospěl do bodu, kdy mohu reálně přispět k obraně zájmů našeho stavu a k zachování hodnot právního státu. Třeba jako nedávno znovu jmenovaný člen Legislativní rady vlády. Kandiduji jako člen širší skupiny, sestavné z výrazných osobností. Myslím si, že doba vyžaduje jasná stanoviska a silnou komoru. Co se týče témat, nepřicházím s žádnou revolucí. Chci navázat na svou dosavadní činnost a pokračovat v prosazování tradičních hodnot svobodné advokacie. Jsem zastávce profesionalizované justice bez takzvaných vinklářů. Justice má podle mého přesvědčení efektivně sloužit občanům a korporacím, a aby to bylo možné, musí respektovat fair proces a roli advokátů v něm. Myslím si také, že advokátní komora musí spojovat, a ne rozdělovat. Netřeba skrývat, že existují dvě advokacie, advokacie menších advokátních kanceláří a velkých právnických firem. Jde o dva různé světy, které mají rozdílné potřeby. Jsem pře-

svědčen o tom, že si nekonkurují a je pro ně na trhu místa dost. Advokátní komora má mít pochopení pro specifické zájmy obou skupin. A taky si myslím, že musíme dýchat v tempu současné doby. To se týká nových fenoménů, jako je kyberprostor, kterým se vesele šíří právní informace. Nejen před advokáty, ale i před Českou advokátní komorou se objevují nová témata: Kde končí právní informace a kde začíná právní služba? Jak a kdy musí advokát identifikovat svého klienta? Jak má zajistit důvěrnost informací, poskytovaných po internetu? Pokud tato témata neuchopí komora, ujme se toho někdo jiný. Pro přežití druhu je důležitá evoluční schopnost pružně reagovat na měnící se realitu. Důležité je správné nastavení pravidel. Těmto tématům se chci věnovat.

Jak se díváš na rostoucí počty prohlídek advokátních kanceláří?

To je dobrá otázka, která se přímo týká obrany zájmů našeho stavu a zachování hodnot právního státu. Obávám se, že orgány činné v trestním řízení někdy vyrábějí z advokátů spolupachatele jen proto, že důsledně hájí zájmy svých klientů. Od toho je už jen krůček k tomu, aby začaly konstruovat spolupachatelství na straně soudců a úplně tím rozložily právní stát. Nárůst počtu domovních prohlídek advokátů souvisí podle mne s novými nebezpečnými postupy policejních orgánů, které se pohybují na hraně, a někdy i za hranou zákona. To potvrzuje i soudní praxe v případech, kde jim zástupce komory, který se prohlídek povinně účastní, neudělí souhlas k tomu, aby se seznámili s obsahem písemností nebo jiných nosičů informací. Když jsem se na to díval naposledy, vypadalo to tak, že zástupce komory neudělil souhlas v nadpoloviční většině případů a soudy, které ve věci následně rozhodovaly, nenahradily ani v jednom z případů souhlas komory v celém požadovaném rozsahu. To svědčí o nezákonné snaze policejních orgánů prolomit advokátní mlčenlivost v případech, kde pro to nejsou splněny zákonné podmínky. Osobně jsem se účastnil jedné zmatené prohlídky za přítomnosti několika plukovníků specializovaných útvarů, kdy byl rovněž odepřen souhlas zástupce komory. Všechny zapečetěné počítače se pak vracely zpět, když státní zástupce zmeškal lhůtu, ve které měl podat návrh na nahrazení souhlasu.

Myslíš si skutečně, že je ve všech případech tak důležité trvat na zachování advokátní mlčenlivosti?

Když podáš čertu prst, peklem se ti odmění. Advokáti jsou součástí justice v širším smyslu a mají, na rozdíl například od podnikových právníků, uloženu profesní mlčenlivost. Mají ji uloženu nikoli ve svém zájmu, ale v zájmu svých klientů. Porušení advokátní mlčenlivosti oslabuje systémové pojistky justičního systému proti zneužití. Každý má právo na nezávislou právní pomoc advokáta ale také na to, aby nemusel sám sebe usvědčovat. Není možné, aby orgány činné v trestním řízení nahrazovaly legitimní postupy tím, že budou primárně pátrat po důkazních prostředcích v komunikaci klienta s jeho advokátem. V příkazech k provedení domovních prohlídek advokátů se objevují stále častěji mlhavé důvody typu „Nalézt listiny, které souvisí s trestnou činností klienta.“ Policejní orgány pak mohou pracovat na politickou objednávku, mohou si vybrat osobu nebo skupinu osob, které chtějí trestně stíhat, aniž zatím ví proč, a teprve následně hledat něco, co stihání odůvodní. Byť jen podezření, že k něčemu takovému dochází, je alarmující. Cílem prohlídek může být snaha policejních orgánů o zastrasování advokátů anebo prostě jen znesnadnění výkonu advokacie zneemožněním přístupu k počítačům. Pomož jsem prosadit, aby byli ti, kdo se prohlídek účastní, lépe odměňováni, měli k dispozici podrobnou metodiku a byli pravidelně proškolení. Chci nadále prosazovat, aby se advokáti mohli co nejvíce opřít o advokátní komoru.

Zmínil jsi profesionalizaci justice. Co přesně tím myslíš? Vyžaduje to změnu legislativy?

Ano, změna legislativy je nutná. Máme nový občanský a trestní zákoník, ale tyto hmotněprávní normy nemají odpovídající procesní předpisy. Soudní řízení v obchodních věcech jsou nefunkční pro zdlouhavost. Trestní represe se rozšiřuje do nových oblastí. Účinné pojistky nemožnou vytvářet rady laiků anebo právní služby neziskových organizací, napojených na státní rozpočet. Považuji za nutnou novou úpravu soudního řízení, která bude zahrnovat advokátní proces. Advokáti pa-

tří k právnímu státu jako příslušníci svobodné profese, nezávislé na státu. Musejí hájit kvalifikovaně zájmy lidí a soukromých korporací, a to i tehdy, dostanou-li se do rozporu se zájmy státu. Má-li být justiční systém vyvážený, nemohou se v soudních síních střetávat profesionálové s laiky. Jedině profesionalizace justice, zahrnující nejen profesionalizované státní zástupce a soudce ale i právní zástupce účastníků zajistí vládu práva na místo legitimizace bezpráví. Ne advokáti, ale lidé, soukromé korporace, veřejná správa i veřejní činitelé potřebují ke každodennímu efektivnímu prosazování práva advokátní proces v trestním i civilním soudním řízení. Jen tak budou v praxi fungovat koncentrovaná soudní řízení, zrychlí se rozhodování soudů, rozhodnutí se stanou předvídatelná a vytvoří se stav právní jistoty, potřebný v soukromých, korporátních i veřejnoprávních vztazích. Získávám pro tuto myšlenku podporu v odborných i politických kruzích. Budu usilovat o její prosazení.

Myslíš si, že by měla komora sama intervenovat v některých soudních sporech?

Domnívám se, že ano, i když výjimečně. Komora by měla poskytovat podporu advokátům ve sporech a řízeních, kde se řeší otázky, které se týkají advokacie jako celku, které ovlivňují základní hodnoty výkonu advokátní profese. Může jít třeba o spor vyvolaný nezákonnými odposlechy komunikace advokáta a jeho klienta.

Jak se díváš na povinné prohlídky advokátů při vstupu do soudních budov?

Mám pocit, že justiční stráž si při kontrole advokátů a advokátek u bezpečnostních ráků tak trochu zpeštruje nudný výkon služby. Advokáti si často stěžují na příkazy vysvlékat opasek z kalhot, když stačí použít ruční scanner. Kdyby to nebylo smutné, bylo by to k smíchu. Advokát stojí ve vstupních prostorách soudu, drží si jednou rukou kalhoty a druhou sbírá aktovku se spisy, talár a opasek. Vedle téhož rámu klidně prochází státní zástupce, který míří do stejné jednací síně jako advokát. Víš, jak spolehlivě rozhodíš advokátku před jednáním? Když ji tři minuty před zahájením sporu požádáš, aby si vyn-

dala kovovou sponu z pečlivě upraveného účesu. Může se zdát, že je to banalita. Má to ale širší kontext. Nerovné postavení stran soudního procesu. Advokáti nemají od samého počátku procesu, od vstupu do soudní budovy, rovné podmínky se státními zástupci. Ti nemusejí na rozdíl od advokátů procházet bezpečnostními rámy, natož aby byli podrobováni ponižujícím prohlídkám. Na nezákonnost paušálních prohlídek advokátů dlouhodobě upozorňuji. Zákon o soudech a soudcích upravuje povinnost podrobit se prohlídce, ale výslovně stanoví, že se tato povinnost nevztahuje na státní zástupce, advokáty, notáře a soudní exekutory, nestanoví-li předseda příslušného soudu jinak. Řekneš možná, že předseda soudu může „stanovit jinak“. Já ale tvrdím, že nemůže rozhodovat svévolně. Odporuje prosté logice, aby mohl po časově neomezenou dobu na základě volné úvahy stanovit výjimku pro celou jednu vyjmenovanou profesní skupinu. Tomu se říká profesní diskriminace. Výjimka je výjimka. Nemůže být pravidlem. Výjimka slouží výjimečným situacím. Nemůže být paušální. Dočasně je možná, ale pro všechny, například když probíhá soud s nebezpečnou zločineckou skupinou. V jednotlivých případech může být odůvodněná u konkrétní osoby, která již jednou zákaz porušila. Ale není možné trvalé a plošné zavedení osobních prohlídek pro celou profesní skupinu, u které zákon vylučuje prohlídky a priori. Považuji plošné prohlídky advokátů za nezákonné. Předsedové soudů odpovídají za to, že vytvoří rovné podmínky pro strany a tím i pro fair proces. Někteří to už pochopili. Někteří ještě ne.

Působíš jako advokát a insolvenční správce, jsi aktivním členem představenstva České advokátní komory, předsedou Rady expertů Asociace insolvenčních správců, členem Legislativní rady vlády a členem senátu Nejvyššího správního soudu pro kárné delikty soudců. Máš na to všechno dost energie?

Byl jsem si jednou takhle po ránu zaběhat k Berounce. Viděl jsem tam na břehu rybáře, jak mlčky sedí a rezignovaně pozorují své pruty. Nerozuměl jsem jim. Nevytápali, že s nimi lomcují instinkty lovce. Taky, myslím, nikdo nic nechytí. Působili tak nějak nešťastně. Jako by unikali ně-

čemu nepřijemnému k vodě. Práci? Manželce? Neměl jsem z nich zkrátka dobrý pocit. Ale ani oni ze mě asi neměli dobrý pocit. Možná si říkali: „Proč ten tu funí? Od čeho asi utíká?“ A já přitom cítil radost a lehkost, jak ve mně pracovaly endorfiny. Rybáři si možná užívali klid a harmonii s přírodou. Každého prostě baví něco jiné-

ho. A co tě baví, neunaví. Mě ty věci, které dělám, prostě baví. Mám pocit, že mi energii neberou, ale vyrábějí. ●

Autor: Miroslav Chochola

Foto: Jan Kolman